

CZ - 16 - 760

ZÁVĚREČNÁ ZPRÁVA

**o odborném zjišťování příčin letecké nehody
motorového padákového kluzáku, pozn. značky OK – TGL 04
dne 28. 8. 2016 u obce Rybné**

Praha
květen 2017

Toto šetření bylo prováděno v souladu s nařízením Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 996/2010, zákonem č. 49/1997 Sb., o civilním letectví a Přílohou č. 13 k Úmluvě o mezinárodním civilním letectví. Jediným účelem je prevence budoucích nehod a incidentů bez určování viny či odpovědnosti. Závěrečná zpráva, zjištění a závěry v ní uvedené, týkající se leteckých nehod a incidentů, eventuálně systémových nedostatků ohrožujících provozní bezpečnost, mají pouze informativní charakter a nemohou být použity jinak než jako doporučení pro realizaci opatření, která by zabránila vzniku dalších leteckých nehod a incidentů s obdobnými příčinami. Zhotovitel Závěrečné zprávy výslovně prohlašuje, že Závěrečná zpráva nemůže být použita pro stanovení viny či odpovědnosti v souvislosti s určením příčin letecké nehody či incidentu a nemůže být použita ani pro uplatnění nároků v případě vzniku pojistné události.

Seznam použitých zkratek

°C	Teplota ve stupních Celsia
AGL	Nad úrovní zemského povrchu
ČHMÚ	Český hydrometeorologický ústav
ČR	Česká republika
E	Východ
FL	Letová hladina
ft	Stopa (měrová jednotka - 0,3048 m)
GPS	Globální polohovací systém
h	Hodina
hPa	Hektopascal
HZS	Hasičský záchranný sbor
IZS	Integrovaný záchranný systém
kg	Kilogram (jednotka hmotnosti)
km	Kilometr
kt	Uzel (jednotka rychlosti - 1,852 km.h ⁻¹)
LAA ČR	Letecká amatérská asociace
LKJI	Veřejné vnitrostátní letiště Jihlava
LZS	Letecká záchranná služba
m	Metr
min	Minuta
MPK	Motorový padákový kluzák
MSL	Střední hladina moře
N	Sever
NIL	Žádný
ON	Zapnuto
PČR	Policie České republiky
PPG	Motorový padákový kluzák s motorem na zádech pilota
QNH	QNH Atmosférický tlak (redukovaný na střední hladinu moře podle podmínek standardní atmosféry, používaný pro nastavení tlakové stupnice výškoměru k zobrazení nadmořské výšky)
RZS	Rychlá záchranná služba
S	Sekunda
SLZ	Sportovní létající zařízení
SSR	Sekundární přehledový radar
SYNOP	Zpráva o pozemních meteorologických pozorováních z pozemní stanice
UTC	Světový koordinovaný čas
ÚZPLN	Ústav pro odborné zjišťování příčin leteckých nehod
V	Volt
VRB	Proměnlivý
VÚSL	Vojenský ústav soudního lékařství

A) Úvod

Název provozovatele: Fyzická osoba
Výrobce a model SLZ: MAC PARA TECHNOLOGY, BLAZE GT-21
Kategorie: PPG
Poznávací značka: OK – TGL 04
Místo: Severně od obce Rybné, okres Jihlava
Datum a čas: 28.08.2016, 04:45 (všechny časy jsou v UTC)

B) Informační přehled

Dne 28.8.2016 obdržel ÚZPLN oznámení o letecké nehodě motorového padákového kluzáku, která se stala u obce Rybné v okrese Jihlava. Při nehodě pilot utrpěl smrtelná zranění a MPK byl poškozen.

Příčinu události zjišťovala komise ÚZPLN ve složení:

Předseda komise: Ing. Jiří Dvořák
Členové komise: Ing. Josef Bejdák
Ing. Miroslav Huml, LAA ČR
MUDr. Václav Horák, VÚSL

Závěrečnou zprávu vydal :

ÚSTAV PRO ODBORNÉ ZJIŠŤOVÁNÍ PŘÍČIN LETECKÝCH NEHOD
Beranových 130
199 01 PRAHA 99

dne 2. května 2017

C) Hlavní část zprávy obsahuje:

- 1) Faktické informace
- 2) Rozbory
- 3) Závěry
- 4) Bezpečnostní doporučení
- 5) Přílohy

1 Faktické informace

1.1 Průběh letu

Podle svědků, kteří se zúčastnili sletu LAA ČR se pilot MPK rozhodl, že provede rekreační let z letiště LKJI s návratem zpět. První vzlet se mu nevydařil a tak se pokusil o druhý, který byl již úspěšný. Po jeho startu vzletli i další paragladisté a společně pokračovali v letu severovýchodním směrem. V okamžiku vzletu na LKJI vanul vítr do $1 \text{ m}\cdot\text{s}^{-1}$. Po přeletu dálnice D1 se povětrnostní podmínky zhoršily. Vítr zesílil na rychlost cca $8 \text{ m}\cdot\text{s}^{-1}$ ze směru 150° a vznikala mírná turbulence. Ostatní piloti, vzhledem ke zhoršujícím se povětrnostním podmínkám, se postupně vraceli zpět na letiště vzletu.

V cca 4:45, když se nacházeli u obce Jamné, se rozhodl pro návrat poslední z nich. Ještě před tímto rozhodnutím dal pilotovi MPK smluvený signál, točením ruky nad hlavou, že se vrací. Pilot MPK však pokračoval východním směrem a postupně, zřejmě vzhledem ke stoupající rychlosti větru ve vyšší hladině snižoval výšku letu. Podle fotografie pořízené jedním z pilotů, pilot MPK za letu nedržel řízení. Trimy MPK byly ve zcela vypuštěné poloze.

V cca 5:00 byl pilot MPK nalezen náhodným chodcem u silnice severně od obce Rybné bez známek života. Vrchlík byl rozprostřen v koruně stromu a pilot s krosnou ležel u jeho kmene v příkopu.

1.2 Zranění osob

Zranění	Posádka	Cestující	Ostatní osoby (obyvatelstvo apod.)
Smrtelné	1	0	0
Těžké	0	0	0
Lehké/bez zranění	0/0	0/0	0/0

1.3 Poškození MPK

Při dopadu došlo k deformaci krosny, poškození ochranného rámu vrtule, zničení vrtule samotné, deformaci úchytů motoru, proseknutí palivové nádrže. Při vyprošťování pilota ze sedačky byly přeríznuty poutací popruhy. Šňůry padákového kluzáku byly zamotány, dvě z nich přeríznuty, popruhy pravého volného konce byly přeríznuty, tkanina vrchlíku nebyla poškozena.

Obr. č. 1: Stav MPK na místě letecké nehody

1.4 Ostatní škody

Na místě letecké nehody nedošlo k dalším škodám.

1.5 Informace o osobách

pilot věk/pohlaví:	41/muž
pilotní průkaz:	kvalifikace pilot MPK
platnost průkazu:	platný
zdravotní způsobilost:	platná, bez omezení
praxe na MPK:	od r. 2014
celkový nálet:	nezjištěn

1.6 Informace o MPK

1.6.1 Všeobecné informace

Motorový padákový kluzák SPIN 180E je ultralehké letadlo s pomocným motorem na zádech pilota. Je konstruován jako jednomístný, s maximální vzletovou hmotností 150 kg. Skládá se z padákového kluzáku, krosny, motoru, vrtule, postroje a záchranného padáku.

1.6.2 Provoz MPK

Na základě prohlídky ze dne 29.8.2014 byl vystaven registrační list MPK s motorem SPIN FS 180, dřevěnou dvoulistou vrtulí a postrojem SPIN. Schválen byl pro použití s vrchlíkem Trend 3-24 a 26.8.2016 také s vrchlíkem Blaze GT – 21, oba od výrobce MAC PARA Technology.

Záznam o době provozu MPK byl uveden ve zkušebním protokolu ze dne 18.5.2013 při prodloužení platnosti technického průkazu a měl dle protokolu v té době nalétáno 85 h.

Kategorie MPK:	PPG
Typ:	SPIN FS 180E
Poznávací značka:	OK – TGL 04
Výrobce:	SPIN
Výrobní číslo:	8235
Rok výroby:	2010
Padákový kluzák:	BLAZE GT - 21
Výr. číslo:	5221-1639
Výrobce:	MAC PARA TECHNOLOGY
Rok výroby:	2016
Maximální vzletová hmotnost:	130 kg
Motor:	FS 180E
Výrobce:	SPIN PARAMOTORS
Výrobní číslo:	NIL
Rok výroby:	2010
Vrtule:	3126A,dřevěná dvoulistá
Výrobce:	Jílek
Výrobní číslo:	NIL
Rok výroby:	2015
Postroj PPG:	SPIN
Výrobní číslo:	8235
Výrobce:	SPIN PARAMOTORS
Rok výroby:	2010
Maximální hmotnost pilota:	100 kg
Záložní padák:	
Výrobce:	SKY PARAGLIDERS a.s.
Výrobní číslo:	NIL
Typ:	SKY SYSTEM II
Model:	SKY SYSTEM II 90
Rok výroby:	NIL

1.6.3 Prohlídka MPK

Po nehodě byla provedena na místě prohlídka částí MPK. Pohonná jednotka, motor a vrtule byly zničeny. Ochranný rám byl po nárazu poškozen. Uchycení výfuku a motoru bylo deformováno. Palivová nádrž byla rozetnuta vrtulí. Plastové palivové potrubí bylo celistvé, odvodušňovací potrubí bylo rozpojené od nátrubku z nádrže. V potrubí se nacházely zbytky benzínu. Baterie byla připojena k elektrické síti, napětí bylo 11,8 V. Oba elektrické vypínače byly v poloze „ON“. Rám krosny byl na levé straně deformovaný. Spojovací příčky a rozpěrky sedačky byly deformované směrem dozadu.

Pravé volné konce padákového kluzáku (šňůry) byly přeříznuty, zjevně při vyprošťování po nehodě. Ostatní části padákového kluzáku byly nepoškozeny. Stav tkaniny, švů, poutek a šňůr byl bez nadměrného opotřebení. Vnitřní konstrukce kluzáku nebyla poškozena. Celkově byl padákový kluzák v době nehody v letuschopném stavu.

1.7 Meteorologická situace

1.7.1 Zpráva ČHMÚ

Podle zprávy Letecké meteorologické služby do ČR po zadní straně rozsáhlé tlakové výše nad východní Evropou pokračoval příliv velmi teplého vzduchu od jihu.

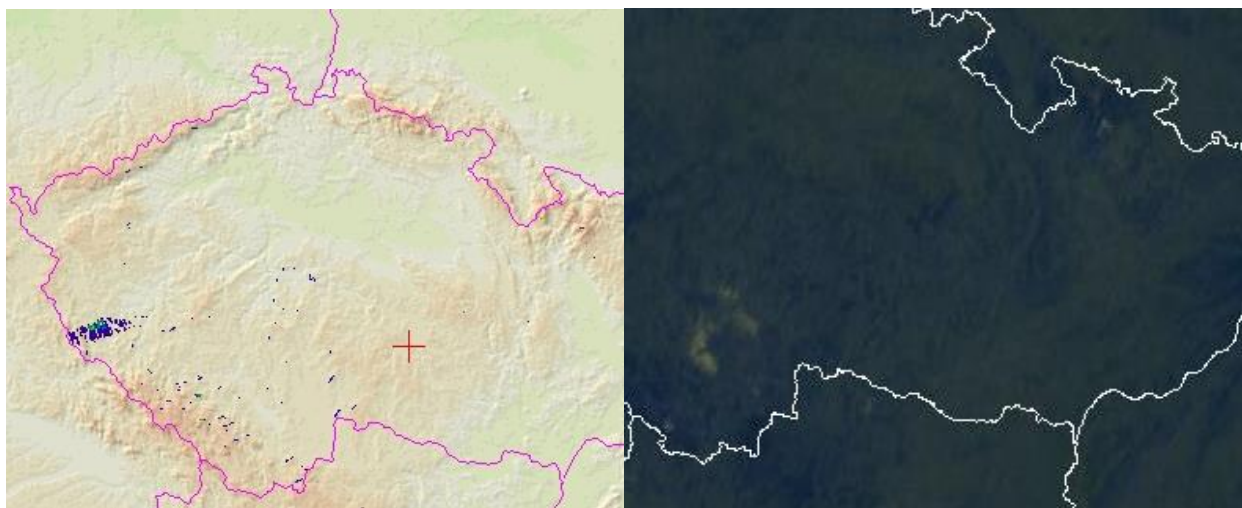
Přízemní vítr: 090 - 130°,5 – 16 kt max. 16 kt
 Výškový vítr: 2000 ft MSL 150°/ 14 kt
 Stav počasí: jasno
 Dohlednost: nad 10 km
 Oblačnost: SKC
 Výška nulové izotermy: FL 140
 Turbulence: NIL
 Námraza: NIL

1.7.2 Výpis ze zpráv SYNOP z meteorologické stanice Přebyslav

Čas	Dohlednost [km]	Směr větru	Rychlost větru [kt]	Nárazy větru [kt]	Oblačnost [osminy/ft]	Teplota [°C]
05:00	12	100°	10	NIL	NIL	15,5
06:00	18	100°	12	NIL	NIL	17,3

1.7.3 Výpis ze zpráv SYNOP z meteorologické stanice Náměšť nad Oslavou

Čas	Dohlednost [km]	Směr větru	Rychlost větru [kt]	Nárazy větru [kt]	Oblačnost [osminy/ft]	Teplota [°C]
05:00	15	090°	8	NIL	NIL	16,2
06:00	20	100°	10	NIL	NIL	17,5

Obr. č. 2: Radarový a satelitní snímek (červeným křížkem je označeno letiště Jihlava)

1.7.4 Počasí v místě letecké nehody

V oblasti letecké nehody převládalo bezoblačné počasí. Vítr při zemi vál ze směrů 080 až 110° a dosahoval rychlosti 5-12 kt, což mohlo způsobit vznik turbulentního proudění za překážkou. Posouzením dostupných bodových měření nebyly v charakteristikách větru zjištěny významné odchylky. Dohlednost byla nad 10 km. Teplota při zemském povrchu ve sledovaném období dosahovala cca 16 až 18°C. Tlaková tendence – slabý pokles v rozsahu 1018 až 1017 hPa. Oblastní QNH byl 1015 hPa. Nevyskytly se žádné nebezpečné meteorologické jevy.

1.8 Radionavigační a vizuální

NIL

1.9 Spojovací služba

NIL

1.10 Informace o letišti

Veřejné vnitrostátní letiště LKJI vzdálené 4 km severovýchodně Jihlavy.

1.11 Letové zapisovače a ostatní záznamové prostředky

Na palubě MPK nebylo žádné zařízení, jehož záznam by bylo možné využít k rozboru letu.

1.12 Popis místa nehody

Místem nehody bylo uvláčené pole u místní komunikace z obce Rybné na Polnou, cca 50 m od konce Rybné. Motorový padákový kluzák dopadl na uvláčené pole, kolmo ke komunikaci v její bezprostřední blízkosti. Místo vzletu od místa dopadu MPK bylo vzdálené cca 7,6 km. Přesná poloha místa dopadu je uvedena v následující tabulce:

v zeměpisných souřadnicích:	N 49°25'33.69''
	E 15°44'28,23''
nadmořská výška:	577 m

Tělo pilota se nacházelo na levém boku. Na zádech měl navlečenu krosnu s pohonnou jednotkou a ochranným rámem. Motor již nebyl v chodu. Vrchlík padákového kluzáku se šňůrami byl v koruně stromu. Přilba pilota nebyla poškozena. Osoby poskytující první pomoc odřizly popruhy postroje. Ve vzdálenosti 3,7 m od těla pilota se směrem do pole nacházela prohlubeň o hloubce cca 20 cm. Ta byla s největší pravděpodobností prvním místem kontaktu těla pilota se zemí. Obal záchranného padáku měl pootevřenou jednu chlopeň, ovládací páka zůstala v základní poloze. Záchranný padák nebyl použit. Po nehodě benzínová nádrž obsahovala nezjištěné množství pohonných hmot, plastová nádrž byla rozseknuta listem vrtule.

1.13 Lékařské a patologické nálezy

Bezprostřední příčinou smrti pilota MPK bylo zakrvácení do dutiny hrudní při roztržení hrudní srdečnice. Ke smrti došlo krátce po pádu pilota na zem. Přes krátkou dobu přežívání bylo výše uvedené poranění neslučitelné se životem.

Ze soudně lékařského hlediska lze uvést, že na postavu pilota působilo tupé násilí střední až velké intenzity, na větší ploše, převážně zepředu a následně po propadnutí na zem tupé násilí velké intenzity zejména na oblast dolních končetin a zad. Smrtelné poranění (roztržení hrudní srdečnice) pak vzniklo s největší pravděpodobností až pádem pilota na zem.

Při pitvě nebyly zjištěny úrazové změny, které by nebylo možné vysvětlit mechanismem předmětné nehody.

Při pitvě nebyly zjištěny chorobné změny, které by se mohly podílet na vzniku nehody, nebo by je bylo možné klást do příčinné souvislosti s úmrtím.

Výška těla změřená při pitvě byla 170 cm, hmotnost nebylo možné z technických důvodů určit, odhadem cca 70 kg.

Toxikologickým vyšetřením nebyl v krvi pilota zjištěn alkohol ani jiné toxikologicky významné, pro let zakázané látky.

Biochemické vyšetření somatopsychického stavu nebylo z důvodu přežívání pilota prováděno.

Soudně lékařskou expertízou byla s největší pravděpodobností vyloučena zdravotní příčina předmětné letecké nehody.

1.14 Požár

NIL

1.15 Pátrání a záchrana

Letecká nehoda byla nahlášena na linku tísňového volání náhodným chodcem. Na místo se poté dostavila hlídka Policie ČR, vrtulník LZS, vozidlo RZS a jednotka HZS. Pátrání nebylo organizováno.

1.16 Testy a výzkum

1.16.1 Posouzení stavu MPK Blaze GT-21 výrobní číslo 5221-1639

U výrobce MAC PARA TECHNOLOGY byly vyměněny přeříznuté šňůry v horní galerii a pravý volný konec. Byla provedena technická kontrola včetně měření geometrie šňůr a poté byl padákový kluzák nafouknut. Na padákovém kluzáku nebyly zjištěny žádné další závady, které by měly vliv na leteckou nehodu. Padákový kluzák je plně letu schopný.

1.17 Informace o provozních organizacích

Sportovně létající zařízení bylo provozováno majitelem - fyzickou osobou.

1.18 Doplnkové informace

NIL

1.19 Způsoby odborného zjišťování příčin

Při odborném zjišťování příčin letecké nehody bylo postupováno v souladu s předpisem L13.

2 Rozbory

Místo vzletu bylo vhodné pro vzlet MPK uvedené kategorie. Na základě úředního záznamu poskytnutého PČR k hmotnosti pilota bylo vypočteno, že v době kritického letu nebyla překročena maximální vzletová hmotnost MPK. Hlavní nosné popruhy na levé straně byly přeříznuty v místě závěsu padákového kluzáku a karabiny. Oba nožní popruhy byly také přeříznuty. Oba tyto zásahy byly provedeny složkami IZS při manipulaci s tělem pilota.

Velmi pravděpodobně došlo k nesymetrickému čelnímu zaklopení náběžné hrany padákového kluzáku provázeného energickou změnou směru letu, podélného a příčného sklonu a ztrátě výšky.

Vzhledem k tomu, že trimy na volných koncích byly úplně povoleny, pilot pravděpodobně ovládal MPK pomocí řízení do stabilizátorů. Vzhledem k malé výšce letu nad terénem došlo zřejmě v této fázi letu ke střetu se zemí.

2.1 Kvalifikovanost pilota

Pilot byl držitelem platného pilotního průkazu opravňujícího jej k létání na MPK, měl platné potvrzení o zdravotní způsobilosti. Nebyl pod vlivem alkoholu ani jiných omamných či psychotropních látek.

2.2 Motorový padákový kluzák

Měl platný technický průkaz. Na základě provedené technické kontroly výrobcem nebyly zjištěny žádné závady, které by měly vliv na leteckou nehodu. Padákový kluzák byl plně letu schopný.

2.3 Vliv povětrnostních podmínek

Meteorologické podmínky byly hraniční pro provedení letu, zejména rychlost větru. Pilot MPK se při letu v malé výšce nad terénem pravděpodobně dostal do nestabilní vzduchové hmoty a v konečné fázi ztratil kontrolu nad MPK.

3 Závěry

3.1 Komise dospěla k následujícím závěrům:

3.1.1 Pilot

- měl odpovídající kvalifikaci a platné osvědčení zdravotní způsobilosti,

- před uvedením MPK do kritické fáze letu letěl pravděpodobně v nedostatečné výšce pro vybrání kolapsu vrchlíku,
- se rozhodl zřejmě vzhledem k předpokládané nižší rychlosti větru v přízemní výšce postupně snižovat výšku letu,
- zcela odtrimoval řízení vrchlíku (ve smyslu vyšší rychlosti),
- před nehodou pravděpodobně nedržel řízení MPK v rukou,
- pravděpodobně vlétnul do závětrného rotoru v konfiguraci vrchlíku, která není pro let v turbulentním prostředí vhodná a s puštěným řízením,
- velmi pravděpodobně došlo k nesymetrickému čelnímu zaklopení náběžné hrany vrchlíku padákového kluzáku provázenému energickou změnou směru letu, podélného a příčného sklonu a ztrátou výšky,
- vzhledem k tomu, že trimy na volných koncích byly úplně povoleny, pilot pravděpodobně řídil pomocí řízení do stabilizátorů.

3.1.2 Motorový padákový kluzák

- měl vydaný platný technický průkaz a byl způsobilý k letu,
- měl uzavřené pojištění odpovědnosti za škody způsobené jeho provozem,
- dopadl na zem ve značném pravém náklonu a podélném sklonu ve směru o cca 180° oproti směru letu,
- v okamžiku nárazu do země motor pracoval ve vysokých otáčkách,
- ohledáním částí MPK po nehodě nebyla shledána žádná technická vada.

3.2 Příčiny

Nezvládnutí pilotáže odtrimovaného vrchlíku MPK po vlétnutí do nestabilní vzduchové hmoty.

4 Bezpečnostní doporučení

S ohledem na okolnosti nehody ÚZPLN bezpečnostní doporučení nevydává.

5 Přílohy

NIL